

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS DRAUDIMO ĮSTATYMO NR. I-1343 8
STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai:

Lietuva remia Ukrainą kovoje su Rusijos karine agresija tiek karine, tiek finansine, tiek politine parama, ir remis iki pat jos pergalės. Nes Ukrainos kova – tai kova ne už jos pačios laisvę, bet ir visos Europos saugumo ateitį.

Savanoriškai pagalbą Ukrainai teikia ir patys Lietuvos žmonės – tiek aukodami paramai Ukrainai, tiek vykdami į šią šalį padėti kovoje su karine agresija. Dalis Lietuvos gyventojų, sudarę sutartis su Ukrainos ginkluotosiomis pajėgomis, kovoja įvairiose Ukrainos ginkluotojų pajėgų padaliniuose. Pagal šias sutartis jie gauna atlyginimą, Ukrainoje yra draudžiami valstybiniu socialiniu draudimu. Jiems Ukrainoje garantuojamas nemokamas gydymas, sužalojimų ar mirties atvejais numatytos išmokos ir kompensacijos. Jeigu legiono karys dingsta be žinios, jo šeimai mokamas jam mokėtas atlyginimas tol, kol oficialiai bus paskelbta apie kario žūtį.

Tuo metu kita dalis Lietuvos gyventojų išvykę į Ukrainą teikia savanorišką pagalbą Ukrainos gynėjams – pavyzdžiui, tai yra medikai, slaugytojai, paramedikai. Jie taip pat turi sutartis su Ukrainos ginkluotosiomis pajėgomis, tačiau negauna atlyginimo ir Ukrainoje nėra draudžiami valstybiniu socialiniu draudimu. Visgi pastarieji neretai susiduria su privalomojo sveikatos draudimo (toliau – PSD) įmokų mokėjimo problema.

Pagal galiojančią teisinę reguliavimą išvykus į užsienį ilgesniam laikui ir nedeklaravus išvykimo bei nemokant PSD įmokų, nutrūksta sveikatos draudimas, o PSD įmokas administruojanti „Sodra“ pradeda skaičiuoti skolą. Sugrįžus į Lietuvą, kol nesumokama susikaupusi skola, žmogus negali gauti nemokamų gydymo paslaugų.

Norint sustabdyti PSD įmokų skaičiavimą, išvykimą būtina deklaruoti, jei išvykstama iš Lietuvos ilgesniam nei 6 mėnesių laikotarpiui. Tačiau dalis Ukrainoje savanoriaujančių Lietuvos gyventojų to nepadarė dėl laiko stokos ir intensyvios veiklos sudėtingomis ar net pavojingomis sąlygomis.

Suvokiant tokių žmonių savanoriškos veiklos padedant Ukrainai kovoje su Rusijos karine agresija reikšmę ir tai, kad jie aukoja savo laiką ir pastangas, kartais net rizikuoja savo sveikata ar gyvybe, būtų tikslinga palengvinti jų galimybes ir neskaičiuoti PSD įmokų skolų. Todėl šiuo tikslu parengtas Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymo Nr. I-1343 8 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas), numatantis galimybę atleisti nuo PSD įmokų skolų mokėjimo į Ukrainą teikti savanoriškos pagalbos kovoje su Rusijos karine agresija išvykusius ir šio išvykimo nedeklaravusius Lietuvos gyventojus, jeigu jie „Sodrai“ pateikia tai patvirtinančius kompetentingų Ukrainos institucijų išduotus dokumentus ar duomenis.

Pirmiausia pažymėtina, kad Įstatymo projekto objektas – PSD įmokų skolos anuliavimas labai konkrečiai asmenų grupei, t. y. tiems Lietuvos gyventojams, kurie:

- 1) nuo 2022 m. vasario 24 d. išvyko į Ukrainą;
- 2) ten teikė ar teikia savanorišką pagalbą kovoje su Rusijos karine agresija, tačiau
- 3) nedeklaravo išvykimo iš Lietuvos ilgesniam nei 6 mėnesių laikotarpiui;
- 4) už šį laikotarpį nesumokėjo PSD įmokų, dėl ko jiems buvo susidariusi skola.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai:

Seimo narys Virgilijus Alekna

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai:

Vadovaujantis galiojančio Sveikatos draudimo įstatymo 8 straipsnio 2 dalies 2 punktu, šio įstatymo 17 straipsnio 4, 5, 6, 8 ir 11 dalyse nurodyti asmenims, kurie buvo išvykę iš Lietuvos Respublikos ilgiau kaip 6 mėnesius ir nedeklaravo šio išvykimo Lietuvos Respublikos gyvenamosios vietos deklaravimo įstatymo nustatyta tvarka, tačiau PSD įmokas administruojančiai Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigai („Sodrai“) pateikia kompetentingų užsienio valstybių institucijų išduotus dokumentus ir (arba) duomenis, patvirtinančius, kad išvykimo laikotarpiu jie buvo apdrausti valstybiniu socialiniu draudimu kitoje šalyje arba buvo suimti ir (arba) nuteisti užsienyje, arba atliko arešto ar terminuoto laisvės atėmimo bausmę užsienyje, o teritorinė ligonių kasa patvirtina, kad išvykimo laikotarpiu jie negavo asmens sveikatos priežiūros paslaugų, kompensuojamų PSD fondo biudžeto lėšomis, nereikia mokėti visų už šį išvykimo laikotarpį nesumokėtų PSD įmokų. Jiems grįžus į Lietuvą, PSD įsigalioja nuo tos dienos, kurią pradedamos mokėti privalomojo sveikatos draudimo įmokos, ir galioja iki mėnesio, buvusio prieš tą mėnesį, kurį privalomojo sveikatos draudimo įmokos nebuvo sumokėtos, paskutinės dienos.

Tokiu atveju išvykę į Ukrainą kovoti ir prie Ukrainos ginkluotojų pajėgų prisijungę Lietuvos gyventojai, kurie pagal su Ukrainos ginkluotosiomis pajėgomis sudarytas sutartis gauna atlyginimą ir Ukrainoje yra draudžiami valstybiniu socialiniu draudimu, vėliau grįžę į Lietuvą neturi mokėti už tų sutarčių galiojimo laikotarpį nesumokėtų PSD įmokų. Tuo tarpu, jeigu Lietuvos gyventojai išvyksta į Ukrainą pagal sutartis teikti savanoriškosios pagalbos kovoje su karine agresija prieš Ukrainą bei už tai negauna atlyginimo ir Ukrainoje nėra draudžiami valstybiniu socialiniu draudimu, ir nedeklaruoja šio išvykimo, jų PSD įsigalioja nuo tos dienos, kurią jie ar jų draudėjai sumoka visas nesumokėtas PSD įmokas. Tai reiškia, kad turi būti sumokama PSD įmokų skola.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama:

Įstatymo projektu siūloma papildyti Sveikatos draudimo įstatymo 8 straipsnio 2 dalį 3 punktu ir nustatyti, kad šio įstatymo 17 straipsnio 4, 5, 6, 8 ir 11 dalyse nurodyti asmenims, kurie buvo išvykę iš Lietuvos Respublikos ilgiau kaip 6 mėnesius ir nedeklaravo šio išvykimo Lietuvos Respublikos gyvenamosios vietos deklaravimo įstatymo nustatyta tvarka, tačiau PSD įmokas administruojančiai Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigai pateikia kompetentingų Ukrainos institucijų išduotus dokumentus ir (arba) duomenis, patvirtinančius, kad išvykimo laikotarpiu jie teikė savanoriškąją pagalbą kovoje su karine agresija prieš Ukrainą, o teritorinė ligonių kasa patvirtina, kad išvykimo laikotarpiu jie negavo asmens sveikatos priežiūros paslaugų, kompensuojamų PSD fondo biudžeto lėšomis, nereikia mokėti visų už šį išvykimo laikotarpį nesumokėtų PSD įmokų. Jiems grįžus į Lietuvą, PSD įsigalioja nuo tos dienos, kurią pradedamos mokėti PSD įmokos, ir galioti iki mėnesio, buvusio prieš tą mėnesį, kurį privalomojo sveikatos draudimo įmokos nebuvo sumokėtos, paskutinės dienos. Kitaip tariant, Lietuvos gyventojams, kurie išvykę į Ukrainą teikė arba teikia savanoriškąją pagalbą kovoje su karine agresija, bet nedeklaravo šio išvykimo, išvykimo laikotarpiu susidariusi PSD įmokų skola anuliuojama.

Siūloma, kad teikiamas Įstatymo projektas įsigaliotų 2025 m. lapkričio 3 d. Ukrainoje savanoriškąją pagalbą kovoje su Rusijos karine agresija teikę arba teikiantys Lietuvos gyventojai būtų atleidžiami nuo tuo laikotarpiu nesumokėtų PSD įmokų skolos, kurie į Ukrainą išvyko nuo 2022 m. vasario 24 d. Tokia galimybė būtų taikoma iki karo Ukrainoje pabaigos

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru

dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta:

Teisinio reguliavimo poveikio vertinimas nebuvo atliktas.

6. **Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai:**
Priimtas įstatymas įtakos kriminogeninei situacijai neturės.
7. **Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai:**
Įstatymas neturės įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai.
8. **Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams:**
Įstatymo projektas strateginio lygmens planavimo dokumentams neprieštarauja.
9. **Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios:**
Priėmus teikiamą Įstatymo projektą, kitų įstatymų priimti, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.
10. **Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka:**
Įstatymų projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymo reikalavimų, ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.
11. **Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus:**
Įstatymų projektai atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.
12. **Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti:**
Priėmus Įstatymo projektą, Vyriausybė ar jos įgaliota institucija iki 2025 m. lapkričio 2 d. turės priimti šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus – reikės nustatyti, kokius kompetentingų Ukrainos institucijų išduotus dokumentus ir (arba) duomenis Sveikatos draudimo įstatymo 17 straipsnio 4, 5, 6, 8 ir 11 dalyse nurodyti asmenys, kurie buvo išvykę iš Lietuvos Respublikos į Ukrainą ilgiau kaip 6 mėnesius ir nedeklaravo šio išvykimo Gyvenamosios vietos deklaravimo įstatymo nustatyta tvarka, privalės pateikti Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigai, patvirtinančius, kad išvykimo laikotarpiu jie teikė savanoriškąją pagalbą kovoje su karine agresija prieš Ukrainą. Taip pat reikės nustatyti tokių dokumentų ir (arba) duomenų pateikimo tvarką.
13. **Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais):**
Atsižvelgiant į tai, kad tokių asmenų yra nedidelis skaičius, valstybės biudžetas patirs labai neženklus praradimus.
14. **Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados:**

Rengiant Įstatymo projektą negauta specialistų vertinimų.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis:

„Privalomasis sveikatos draudimas“, „įmokos“, „privalomojo sveikatos draudimo galiojimas“, „išvykimo laikotarpis“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai:

Nėra